

לקוטי אמרים

שאמר אלי' (הקדמת ת"ז). הנה כל שכל כו' (צ"ע באור כל האריכות. להעיר מלקו"ת ויאמרו גו' טובה הארץ ס"ב). שכשיטעון ראובן כו' ושמעון כו' ( ).

פרק ה ולתוספת ביאור באר היטב לשון תפיסא שאמר אליהו לית מחשבה תפיסא כך כו'. הנה כל שכל כשמשכיל ומשיג בשכלו איזה מושכל הרי השכל תופס את המושכל ומקיפו בשכלו והמושכל נתפס ומוקף ומלוכש בתוך השכל שהשיגו והשכילו. וגם השכל מלוכש במושכל בשעה שמשגו ותופסו בשכלו. ד"מ כשאדם מבין ומשיג איזו הלכה במשנה או בגמרא לאשורה על בוריה הרי שכלו תופס ומקיף אותה וגם שכלו מלוכש בה באותה שעה. והנה הלכה זו היא **18** חכמתו ורצונו של הקב"ה שעלה ברצונו שכשיטעון ראובן כך וכך דרך משל ושמעון כך וכך יהיה הפסק

<p>לקוטי פירושים</p> <p>ולתוספת ביאור כו': כוונתו לברר לשון תפיסא, וגם מעלת התורה על המצוות (דלעיל ספ"ד).</p> <p>(תניא בצירוף מ"ח וכ"י ע' קכב)</p> <p>הנה כל שכל כו': באריכות הלשון - עיין הערות הצ"צ על זה (בס' קיצורים והערות לתניא ע' פט"א).</p> <p>(אגרות קודש ח"ד ע' רטז)</p> <p>להעיר ממו"נ ח"א פס"ח (פיה"מ אבות ספ"ג).</p> <p>(אגרות קודש ח"י ע' שיד)</p> <p>כל שכל כו' תופס את המושכל כו': סדר הבנת שכל - בתחלה תופס כללות הסברא והשכל, ואז השכל מקיף את המושכל, ואח"כ מתחיל לפרט הכלל ע"י שקו"ט וכו', ואז השכל מלוכש בהמושכל, וכאשר גמר זה (- כבר מבינו, כאמרו "שהשיגו והשכילו"), אז השכל מקיף את המושכל. ולהעיר ג"כ מהגהות הצ"צ (הנדפסות) על הנ"ל.</p> <p>(שיעורים בספר התניא ע' 57)</p>	<p>מ"מ. הגהות והערות קצרות - עם פענוחים</p> <p>שאמר אליהו: הקדמת תיקוני זהר'.</p> <p>הנה כל שכל כו': צ"ע באור כל האריכות.</p> <p>להעיר מלקו"ת ויאמרו גו' טובה הארץ ס"ב.</p> <p>שכשיטעון ראובן כו' ושמעון כו': 3.</p> <p>(1 יז, א. 2) שלח לו, ג. - ושם: "והמשל בזה (לענין עייגולים ויושר) הוא כמו העילה שמקיף את העלול וכוללו, דהיינו כמו עד"מ הרב שמשפיע שכל לתלמידו. הנה בתחלת השגתו איז שכל התלמיד הוא מוקף עד"מ מאור אותו השכל ששופע לו מהרב, ואור אותו השכל עורך על שכל התלמיד והשגתו ומקיפו מכל צד. כי התלמיד בתחלת קבלתו השכל הנשפע לו אינו משיג השכל לעומקו עדיין. וע"כ כללות אותו השכל הוא מקיף לשכל התלמיד. והוא משל לבחי' ע"ס דעגולים, אמנם הנה אח"כ כשמתבונן התלמיד בשפע השכל וירד לעומקו וישיגו היטב, אז יהי' אדרבה שכלו מקיף לאותו שפע השכל שיכנס בו שפע השכל בבחי' אור פנימי ממש. והוא עד"מ בחי' יושר שהוא בחי' או"פ" - וראה "לקוטי פירושים" כאן. (3) ראה "לקוטי פירושים" כאן.</p>
---	---

השכל תופס כו' והמושכל נתפס כו': מה שהעיר דלכאורה כיון שהשכל תופס, במילא מובן דהמושכל נתפס, ומאי קמ"ל - נראה לפענ"ד: א) גם אם לא הי' בזה כל חידוש נוסף, כותבו בפירושו, כי גם זה נצרך להמסקנא שהוה יחוד נפלא כו'. ב) בלימוד התורה זהו באמת חידוש גדול למאד, שגם הלומד שלא לשמה, ואפילו זה שעליו נאמר: "ולרשע אמר אלקי' מה לך לספר חוקי", ונעשית לו סם המות, הנה בכ"ו אם רק שכלו תופס כו' הרי המושכל נתפס כו' ונעשה דם ובשר כבשרו. ולהעיר גם מהל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ג.

(אגרות קודש ח"ג ע' קכב)

הלכה זו היא חכמתו ורצונו של הקב"ה שעלה ברצונו שכשיטעון ראובן כו' ושמעון כו' לבוא למשפט על טענות ותביעות אלו: י"ל הכוונה בדוגמת מהלכה בחו"מ דוקא - אף שאחת מהן היא טענת שקר.

(תניא בצירוף מ"ח וכ"י ע' רטז)

כשיטעון ראובן כו' ושמעון כו': להעיר שהטענה הראשונה בתורה היא - דראובן ושמעון (וישב לו, יט ואילך).

(שם)

(1) להעיר, ששם מציין (גם) ל"לקו"ת. טובה הארץ בפ' שלח" (שמציין רבינו ב"מ"מ, הגהות והערות קצרות" כאן), ומבאר שם"ש "השכל תופס את המושכל" "זהו בחי' יושר" (וממשיך שם: "ומוקף ומלוכש זהו"ע התלבשות הפרצופים זב"ו וכו"), "וגם שכלו מלוכש בהם, ר"ל שההלכה מקפת את שכלו, והו כענין ע"ס דעגולים בדי"ה טובה הארץ, שעליון מקיף התחתון. וא"כ מ"ש לקמן והוא יחוד נפלא שאין כמוהו כו' שיהי' מוקף וגם מקיף והיינו עייגולים ויושר, שבעגולים כל העליון מחבירו הוא משובח והעליון ר"ל המקיף, וביושר הוא להיפך, והתורה שרשה מעיגולים ונמשכה ביושר. ומצד שרשה בעיגולים התורה מקפת שכל האדם, ומצד שנמשכה ביושר שכל האדם מקיף, א"כ הוא יחוד נפלא וכיו". (המו"ל). (2) תהלים נ, טז. (3) יומא עב, ב. (4) ושם: "ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל החלומות גוי" (שמעון ולוי) - פרש"י מקץ מב, כד; "ויאמר אליהם ראובן וגו" (המו"ל).

כהלכה (צע"ק פ' כהלכה ולא בהלכה). או פוסקים (לא נזכר לעיל).

ביניהם כך וכך ואף אם לא היה ולא יהיה הדבר הזה לעולם לבא למשפט על טענות ותביעות אלו מכל מקום מאחר שכך עלה ברצונו וחכמתו של הקב"ה שאם יטעון זה כך וזה כך יהיה הפסק כך הרי כשאדם יודע ומשיג בשכלו פסק זה כהלכה הערוכה במשנה או גמרא או פוסקים הרי זה משיג ותופס ומקיף בשכלו רצונו וחכמתו של הקב"ה דלית מחשבה תפיסא ביה ולא ברצונו וחכמתו כי אם בהתלכשותם בהלכות הערוכות לפנינו וגם שכלו מלוכש בהם. והוא יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו ולא כערכו נמצא כלל בגשמיות להיות לאחדים ומיוחדים ממש מכל צד ופנה. וזאת

מ"מ הנהגות והערות קצרות - עם פענוחים	לקוטי פירושים
<p>כהלכה: צע"ק פ' כהלכה ולא בהלכה. או פוסקים: לא נזכר לעיל - בהתחלת הפרק, ששם נאמר רק "איזו הלכה במשנה או בגמרא", ולא נזכר "פוסקים".</p>	<p>כשיטעון ראובן כך וכך דרך משל ושמעון כך וכך יהי' הפסק ביניהם כך וכך כו' אם יטעון זה כך וזה כך יהי' הפסק כך: צריך להבין: א) כפל הלשון "כך וכך", ובפרט שתיכף לאח"כ אומר "כך" - פ"א (וג"כ ג"פ. ב) לכאורה, "דרך משל" שייך לומר על דבר מפורט (וכמו: "ד"מ</p>
<p>האוכל בשרא" - בפ"ו. "בששים עד"מ" - בפ"י. ועוד), ולא בנוגע לסתמי וכולל הכל, "כך וכך". ויש לפרש ע"פ מ"ש בפ"ד סדר השתלשלות בזה - ובפרט שכאן הרי בא לתוספת כו' על האמור שם: (א) רצונו וחכמתו של הקב"ה, (ב) כפי שצמצם בהלכות התורה, (ג) כפי שנתלכשה בעניני עוה"ו. ולכן, בטענות ופס"ד בעוה"ז יש בזה: הענין כפשוטו ("כך" הבי') שבוה מלוכש הענין כמו שהוא בתורה ("כך" הא') - שהיא משל (הקדמוני, לקדמונו של עולם). ולכן, אם (ובאופן ש) "לא יהי' הדבר הזה לעולם" - ה"ו רק "כך" אחד.</p>	<p>(שם ע' רטז"י) כך וכך: דיוק הלשון "כך": כך בעוה"ז כמו שהוא בתורה, ובתורה (משל) - כמו שהוא בנמשל, וכנ"ל. וראה לקוטי לוי"צ לש"ס ע' שז"י. וישנו גם בלעז"ו (שבת קה, ב').</p>
<p>ואף אם לא הי' ולא יהי' הדבר הזה לעולם כו': להעיר ממארו"ל: "עיר הנדחת לא היתה ולא עתידה להיות". ויש לומר, שבהלכות אלו (שלא הי' ולא יהי' כו' לעולם) מתבטא ענינם האמיתי של הלכות התורה - כפי שהם למעלה משייכות לעולם, ועל ידם מתגלה שכן הוא גם בכל הלכות התורה.</p>	<p>(סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 32 הערה 49. לקו"ש ח"ד ע' 1241)</p>
<p>כשאדם יודע ומשיג בשכלו כו' הרי זה משיג ותופס ומקיף בשכלו כו' יחוד נפלא כו' מעלה יתרה כו' במצות ידיעת התורה והשגתה כו': עילוי זה הוא רק ע"י ידיעת התורה, משא"כ אם לא ידע מאי קאמר, אף שבתשוב"כ גם אז מברך ברכת התורה. ויש לעיין בהמשך תער"ב (שלהי תער"ג. ד"ה ויגדלו הנערים תרע"ה).</p>	<p>(לקו"ש ח"ט ע' 436 הערה 23)</p>
<p>יחוד נפלא: להעיר שלשון "יחוד" שייך ל"יחיד" שלמעלה מ"אחד".</p>	<p>(סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 99 הערה 50)</p>
<p>משיג ותופס ומקיף בשכלו רצונו וחכמתו של הקב"ה כו' להיות לאחדים ומיוחדים ממש מכל צד ופנה: ועפ"ז יש לומר שע"י התמדה בלימוד התורה נעשה שכלו - שכל דתורה (ע"ד הרגל נעשה טבע), ויש לסמוך עליו.</p>	<p>(הערה במכתב - נדפס בלקו"ש ח"ט ע' 459)</p>

5) תו"א מקץ מב, ב. 6) ושם (בביאור המשנה (כלים פ"ו מ"ה) ר' עקיבא אומר לכך ולכך כו'): "על תורתו (של ר' עקיבא) איתמר . . . שתוק כך עלה במח', שנעשה ע"י תורתו היחוד דבחי' כ"ך . . . ולב של ראשונים הי' רחב כפתחו של אולם והוא ר' עקיבא . . . פתחו של אולם הי' גובהו מ' אמה מספר כ"ך וכו'" (המו"ל). 7) ושם: "כך היא אימנתו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך כו'" (המו"ל). 8) סנהדרין ע"א, א. 9) אלא שאעפ"כ, יש מעלה בלימוד הלכות השייכות לפועל, כי, הלימוד להלכה למעשה הוא מתוך יגיעה גדולה יותר, ובמילא הוא ביסודיות ובעומק יותר (ראה המשך תרס"ו ע' תיש ואילך. וראה ג"כ ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג: ר' זעירא כו'). 10) ראה לקו"ת ויקרא ה, ב. 11) ח"א ע' שפח ואילך. ח"ב ע' תשמג ואילך. 12) ראה תו"א וארא נה, ב. אמרי בינה שער הק"ש פ"ה ואילך. סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה פ"ח. ועוד. 13) אלא שמצד שכל דתורה - אפ"ל כמה סברות ואלו ואלו דא"ח (עירובין יג, ב), ואדרבה, מעלת התורה שלא ניתנה חתוכה (ירושלמי סנהדרין פ"ד ה"ב): ולבוא לפס"ד - ה"ו ע"י "והוי' עמו" (סנהדרין צג, ב. וראה אה"ת יתרו ע' תתצ ואילך).

לקוטי אמרים

וזאת כו' ת"ת שבדיבור (ע"ל פכ"ג אך המח' כו' הדבור בד"ת כו' ולא חילק. וי"ל דכאן מדבר בענין היחוד עם הנפש ושם לענין היחוד עם רצה"ע. בי' תניא). מצות ידיעת התורה והשגתה כו' מצות ת"ת שבדיבור (להעיר מהל' ת"ת לאדה"ז ובקו"א שם דיש מצות ידיעת התורה ומצות והגית בו. וגם במצות והגית יש חלק ההשגה. ואולי זהו רמז שכתב ג"כ והשגתה היינו חלק המח' שבוהגית). נק' בשם לחם (משלי כה' כא'. סוכה נב:). ומזון הנפש (זח"ב סא: ?). חיי החיים ( ). וז"ש (תילים מ' ט'). שער מ"ד (וכ"ה ג"כ בשהיחווה"א ספ"ה. ובדפוס ורשא הוא שער מג').

מעלה יתרה גדולה ונפלאה לאין קץ אשר במצות ידיעת התורה והשגתה על כל המצות מעשיות ואפי' על מצות התלויות בדבור ואפי' על מצות תלמוד תורה שבדבור כי ע"י כל המצות שבדבור ומעשה הקב"ה מלביש את הנפש ומקיפה אור ה' מראשה ועד רגלה. וכידיעת התורה מלכד שהשכל מלובש בחכמת ה' הנה גם חכמת ה' בקרבו מה שהשכל משיג ותופס ומקיף בשכלו מה שאפשר לו לתפוס ולהשיג מידיעת התורה איש כפי שכלו וכח ידיעתו והשגתו בפרד"ס. ולפי שבידיעת התורה התורה מלובשת בנפש האדם ושכלו ומוקפת בתוכם לכן נקראת בשם לחם ומזון הנפש כי כמו שהלחם הגשמי זן את הגוף כשמכניסו בתוכו וקרבו ממש ונהפך שם להיות דם ובשר כבשרו ואזי יחיה ויתקיים כך בידיעת התורה והשגתה בנפש האדם שלומדה היטב בעיון שכלו עד שנתפסת בשכלו ומתאחדת עמו והיו לאחדים נעשה מזון לנפש וחיים בקרבה מחיי החיים אין סוף ברוך הוא המלובש בחכמתו ותורתו שבקרבה וז"ש ותורתך בתוך מעי וכמ"ש בע"ח שער מ"ד פ"ג שלבושי הנשמות

מ"מ, הגהות והערות קצרות - עם פענוחים

וזאת כו' תלמוד תורה שבדיבור: עיין לקמן פכ"ג: אך המחשבה כו' וכח הדבור בד"ת כו" - ולא חילק בין מחשבה לדבור, כמו שמחלק כאן (ש"מעלה יתרה כו' במצות ידיעת התורה והשגתה (מחשבה והרהור בד"ת) . על מצות ת"ת שבדבור". וי"ל דכאן מדבר בענין היחוד עם הנפש, שבזה גדלה מעלת המחשבה על הדבור, ושם מדבר לענין היחוד עם רצון העליון, שבזה גדלה מעלת המחשבה והדיבור (שניהם בשה) על המעשה. ביאור תניא: מצות ידיעת התורה והשגתה כו' מצות תלמוד תורה שבדבור: להעיר מהל' ת"ת לאדה"ז ובקו"א שם, דיש מצות ידיעת התורה ויש מצות והגית בו (לחזור על תלמודו תמיד), וגם במצות והגית בו יש חלק ההשגה. ואולי זהו רמז אדה"ז במה שכתב ג"כ (נוסף על "מצות ידיעת התורה") "והשגתה", היינו חלק המחשבה שבמצות והגית בו, שגם בזה יש מעלה יתירה כו' לגבי הדיבור שבמצות והגית.

נקראת בשם לחם: משלי כה' כא'. סוכה נב:.

ומזון הנפש: זח"ב סא: ?.

חיי החיים:

וז"ש: תילים מ' ט'.

שער מ"ד: וכן הוא ג"כ בשער היחוד והאמונה ספ"ה. ובע"ח דפוס ורשא הוא שער מג'.

לקוטי פירושים

ולכן, ע"י לימוד התורה נעשה מלך - מאן מלכי רבנן", ושולט על הבריאה, וכדרשת חז"ל" על הפסוקי "לא-ל גומר עלי".

(לקו"ש ח"ד ע' 1161)

והתורה היא המזון לנשמות שעסקו בעולם הזה בתורה לשמה כו' ולשמה היינו כדי לקשר נפשו לה' ע"י השגת התורה: שולל שלא נאמר שהתורה נעשה מזון מפני ענין צדדי דלשמה, ולא כנ"ל - כי אדרבה: "ולשמה היינו כו".

(שיעורים בספר התניא ע' 61)

14) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רגג, ב (ברע"מ). 15) ירושלמי כתובות פ"א ה"ב. וש"ג. 16) תהלים נג, ג.

4) כח, ב. 5) ע' כג. ומציין לביאורו בפכ"ג. - ולהעיר, ששם מחלק גם במחשבה גופא בין לימוד בעיון ללימוד בלא עיון, ולכאורה אין דעת רבינו נוחה מחילוק זה, כדמשמע לקמן בפנים בהערה הבאה. 6) פ"ג ה"א. 7) במשלי שם: "אם רעב שונאך האכילהו לחם". ובפרש"י: "ורבותינו פירושוהו על יצר הרע, אם רעב הוא ואומר לך להשביעו בעבירות, משוך את עצמך לבית המדרש והאכילהו מלחמה של תורה". - והוא בסוכה שם: "אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש" (בהמשך למ"ש לפני"ז (שם), א) שנקרא "שונא", שנאמר "אם רעב שונאך האכילהו לחם". 8) בהר שם: "מזונא עלאה יתיר מכלא הוא מזונא דחברייא אינון דמשתדלי באורייתא דאכלי מזונא דרווחא ונשמתא ולא אכלי מזונא דגופא כלל". - ואולי כוונת רבינו בהסימן שאלה, דמספקא לי' אם המדובר בזהר הוא דוקא בדרגא נעלית בלימוד התורה ("דמשתדלי באורייתא"), שנעשית "מזונא דרווחא ונשמתא", מזון הרוח ונשמה שלמעלה ממזון הנפש. 9) ושם: "התורה היא מזון הנשמות בג"ע והמצות הן לבושים כמבואר כל זה . . . בע"ח שער מ"ד פרק ג". - והוא ע"פ דפוס קאריץ תקמ"ב, שבו נשמט מספר י"ז משם השער, ושני שערים הם במספר מ"ז (ומסעד מ"ז ואילך משתווים מספרי השערים), ותוקן מדפוס שקלאוו תק"ס ואילך (כולל גם דפוס ורשא). ולכן, שער מ"ד שבדפוס קאריץ, הוא שער מג' בדפוס ורשא (ובדפוסים שלפניו).

לקוטי אמרים

מ"מ הגהות והערות קצרות
נו

כמ"ש בפרע"ח (ש' הנהגת הלימוד. עיי"ש). אמרז"ל (פאה א' א'. וכ"ש שאר המצות עיי"ש בפי"מ ביד. וכ"מ קדושין לט.: וכ"ה בירוש' שם). בפרע"ח (בתחלתו ועוד).

בגן עדן הן המצות והתורה היא המזון לנשמות שעסקו בעולם הזה בתורה לשמה וכמ"ש בזהר ויקהל דף ר"י ולשמה היינו כדי לקשר נפשו לה' ע"י השגת התורה איש כפי שכלו כמ"ש בפרע"ח [והמזון היא בחי' אור פנימי והלבושים בחי' מקיפים ולכן אמרו רז"ל שתלמוד תורה שקול כנגד כל המצות לפי שהמצות הן לבושים לכד והתורה היא מזון וגם לבוש לנפש המשכלת שמתלבש בה בעיונה ולימודה. וכל שכן כשמוציא בפיו בדבור שהבל הדבור נעשה בחי' אור מקיף כמ"ש בפרע"ח]:

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים

כמ"ש בפרע"ח: שער הנהגת הלימוד. עיי"ש¹⁰.

אמרו רז"ל: פאה פ"א מ"א¹¹ – ששם אמרו "תלמוד תורה כנגד כולם" בנוגע להמצות שאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז, וכ"ש בנוגע לשאר המצות שאין אדם אוכל פירותיהם בעוה"ז. עיי"ש בפי"מ¹² וביד¹³ (שת"ת שקול כנגד כל המצות). וכן משמע בקדושין לט.:¹⁴ וכ"ה בירושלמי שם¹⁵. בפרע"ח: בתחלתו¹⁶ ועוד.

לקוטי פירושים

ולשמה היינו כדי לקשר נפשו לה' ע"י השגת התורה: "לשמה" המבואר כאן – לא לשם התורה עצמה, אלא כדי לקשר נפשו לה' – כשמפרטים הענינים יותר הרי זה נקרא "אדעתא דנפשי"¹⁷.

(הערה בסה"ש תורת שלום ע' 19)

המצות הן לבושים: להעיר ממאמר חז"ל¹⁸ על הפסוקי "וידעו כי עירומים הם" – "מצוה אחת שהיתה בידן נתערטלו הימנה".

(לקו"ש ח"ב ע' 544)

10) ושם (ד"ה מורי): "עיקר כוונת הקריאה בתורה תלוי בזה שיכוין לקשר את נפשו להדביקה לשרשה ע"י התורה, כדי להשלים אילן העליון ולהשלים אדם העליון ולתקנו, כי זה הוא תכלית בריאת אדם ותכלית עסקו בתורה". אבל, בפירוש "לשמה" כותב שם (בתחלתו): "פי' לשמה לשם ה', פירוש להמשיך התורה אל ה"ה". כוונה זו היא ע"י אות ה', לכן לשמה לשם ה". אלא, שזה גופא שמכוין לקשר נפשו לה' הוא "להשלים אדם העליון כו" (לשם ה"). וראה גם "לקוטי פירושים" כאן. 11) "אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, כבוד אב ואם וגמילות חסדים והבאת שלום בין אדם לחבירו ות"ת כנגד כולם".

17) ראה סידור (עם דא"ח) ריש דרושי חתונה (קבת, א ואילך). ד"ה ארע"ק רס"ז (המשך תרס"ו ע' שפה ואילך). קונטרס עין החיים פי"א. ד"ה או ישיר רנ"ה ורס"ה (סה"מ תרנ"ה ע' פג ואילך. תרס"ה ע' קכג ואילך). 18) ב"ר פי"ט, ו (הובא בפרש"י עה"פ). 19) בראשית ג, ז.

12) "המצוות כולן נחלקין בתחלה על שני חלקים. מצות המיוחדות לאדם בנפשו במה שיש בינו ובין הקב"ה. תחשב לו לצדקה ויגמלהו הקב"ה עלי' לעוה"ב. (ו) המצות התלויות בתועלת בני אדם זה עם זה כמו כן תחשב לו לצדקה בעוה"ב. וימצא טובה בעוה"ז בעבור שנהג מנהג הטוב בין בני אדם. וכשתחקור על הענין הזה תמצא ת"ת שקול כנגד הכל, כי בת"ת יזכה האדם לכל זה כו". 13) כנראה הכוונה להל' ת"ת פ"ג ה"ג: "אין לך מצוה בכל המצות כולן שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה אלא תלמוד תורה כנגד כל המצות כולן כו". 14) אולי הכוונה למ"ש שם במשנה (ובפרש"י): "כל העושה מצוה אחת מטיבין לו (בהאי עלמא). ונוחל את הארץ" (חיי העוה"ב), ובגמרא שם (ובפרש"י): "ורמינהו אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא אלו הן. ותלמוד תורה כנגד כולם" (הני הוא דאוכל פירות והקרן קיימת, אבל מצוה אחריתי לא, ואנן תנן (בכל מצוה) מטיבין לו ונוחל את הארץ), ומשני, "לומר לך שאם היתה שקולה מכרעת" (הא דקתני אלו דברים, במחצה עונות ומחצה זכיות קאמר ויש במחצה זכיות אחת מאלו, מכרעת את הכף כו') – שמזה משמע ש"ת"ת כנגד כולם" הוא כנגד כל (המחצה) זכיות שבכף. 15) ושם פאה פ"א ה"א (ג, ב): "ות"ת. . . אפילו כל מצוותי של תורה אינן שוות לדבר א' מן התורה. . . כל חפצין לא ישוו בה. . . חפצין אלו דברי תורה" (עשיית המצוות – מה"פ ופ"מ שם). 16) ראה שער התפלה פ"ד: "אור המקיף. . . הנעשה ע"י הדיבור כו".